

Bouwstenen voor de Kennisagenda Natuurlijk! Ondernemen

Bouwstenen voor de Kennisagenda Natuurlijk! Ondernemen

Achtergrond van het project

In de [Rijksnatuurvisie 2014](#) schetst het ministerie van EZ zijn visie op de toekomst van natuur in Nederland. Kern van de *Rijksnatuurvisie 2014* is een omslag in denken: van natuur beschermen tégen de samenleving naar natuur versterken mét de samenleving: natuur en economie profiteren van elkaar. De visie geeft een beeld van de rol die het Rijk, de provincies, andere overheden, de Europese Unie, maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers in de toekomst van het natuurbeleid spelen. De *Rijksnatuurvisie 2014* is een belangrijk kader waarbinnen het team Natuurlijk! Ondernemen opereert.

De *Rijksnatuurvisie* streeft ernaar aan te sluiten bij de groeiende betrokkenheid van burgers en ontwikkeling van groen ondernemerschap in de 'energieke samenleving'. Men concludeert dat de afgelopen decennia de regie over het beschermen van natuur steeds meer in handen van de rijksoverheid is gekomen maar ook dat een toenemend aantal initiatieven van burgers en bedrijven om de natuur te beschermen tot bloei is gekomen.

Daarnaast is het kabinet er veel aan gelegen het beeld van natuur als hindermacht van ontwikkeling in te

ruilen voor een beeld van natuur als bron van maatschappelijke en economische ontwikkeling. Door in het natuurbeleid minder te richten op details moeten betere kansen ontstaan voor een sterke natuur en voor een meer ontspannen samengaan met maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Het economisch belang van natuur is lange tijd onderschat, mede door de vanzelfsprekendheid waarmee de rijksoverheid jarenlang investeerde in natuurontwikkeling en -behoud.

In de *Rijksnatuurvisie* formuleert het Kabinet de volgende uitgangspunten voor een nieuw perspectief op het Nederlandse natuurbeleid:

- *Natuur midden in de samenleving*
We (de maatschappij) dienen ons te beseffen dat onze welvaart en ons welzijn alleen echt duurzaam kunnen zijn als we rekening houden met de draagkracht van de aarde en slim gebruik maken van wat de natuur ons levert.
- *Van exclusief naar inclusief*
De economische en andere activiteiten moeten 'natuurinclusief' gemaakt worden. Natuurcombinaties spelen daarin een belangrijke rol omdat ze de mogelijkheid bieden om natuur met andere maatschappelijke functies op te laten trekken.

COLOFON

AUTEURS

[LEI Wageningen UR](#)

Sander van den Burg
Marien Borgstein
Arianne de Blaeij
Janneke Vader
Stijn Reinhard

VORMGEVING & FOTOGRAFIE

[Van Betuw Grafisch Ontwerp](#)

Annita van Betuw

BO-11-012-024

© 2014

- *Ruimte voor de regio en voor natuurlijke processen*
Een veerkrachtige natuur die sterk steunt op de bijdrage van bewoners en bedrijven in de directe omgeving.
- *Verschuivend publiek belang*
Nu burgers en bedrijven meer zelf verantwoordelijkheid op zich nemen voor sterke natuur wordt de rol van de overheid minder uitvoerend en meer kaderstellend en faciliterend.

Nederland heeft zich in Europa en daarbuiten verbonden aan natuurdoelen. De *Rijksnatuurvisie* stelt dat het Natuurnetwerk Nederland (de voormalige EHS) een belangrijke rol speelt in het behalen van de doelen. Toch kunnen op langere termijn de beleidsdoelen op het gebied van het behoud van biodiversiteit alleen worden gehaald als daarbij meer bronnen van biodiversiteit kunnen worden aangesproken dan die het Natuurnetwerk biedt. Dat kan door het nastreven van natuurcombinaties met landbouw, landgoederen, recreatie, waterwinning, steden, bedrijventerreinen, waterwegen, enzovoorts.

De *Rijksnatuurvisie* schetst in de breedte hoe het Rijk tegen het toekomstig natuurbeleid aankijkt. Het team Natuurlijk! Ondernemen opereert binnen deze visies maar heeft meer specifieke doelen. Groen ondernemerschap is een belangrijk thema voor het team, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen terrein beherende organisaties en andere ondernemers. Daarnaast richt het team zich op gebiedsontwikkelingen met natuurcombinaties.

Aanleiding

Beleidsmedewerkers van EZ kunnen gebruik maken van de capaciteit van Wageningen UR onderzoekers wanneer zij met kennisvragen zitten. Het beleid ondersteunend (BO-)onderzoek is hier expliciet op gericht: onderzoek moet de beleidsmedewerker helpen in zijn werk.

Het team Natuurlijk! Ondernemen heeft toegang tot het BO-programma natuurinclusieve economie en natuurcombinaties. Het instrument 'kennis' wordt door de beleidsmedewerkers binnen het team op verschillende manieren ingezet. Daarbij worden uit verschillende hoeken ook kritische noten geplaatst:

- De programmering van BO heeft soms een ad-hoc-karakter. Wanneer de onderwerpen en onderzoeksvragen moeten worden ingediend, wordt niet altijd teruggevallen op een onderzoekagenda.
- Het onderzoek heeft vaak een inventariserend karakter, waarbij de nadruk ligt op 'in kaart brengen' in plaats van 'uitproberen' (pilots), opschalen en de verankering in beleid.
- De beleidsmedewerkers ervaren dat de onderzoekers niet altijd beleidsgevoelig zijn, en geven aan zelf niet altijd voldoende ervaren te zijn met het uitzetten en aansturen van onderzoek.

Dit project heeft tot doel om bouwstenen aan te dragen voor een kennisagenda voor het team Natuurlijk! Ondernemen. Hiertoe wordt achtereenvolgens (1) geïn-

ventariseerd welke vragen medio 2014 binnen het team leven, (2) onderzocht welke van deze vragen in eerder of toekomstig BO onderzoek opgepakt zijn/worden en (3) aangegeven welke vragen nog zijn blijven liggen. Het project heeft zich gericht op het BO-onderzoek. De kennisvragen die uitgezet worden via andere kanalen, zoals via PBL. Platform BBE en de Helpdesk, zijn niet meegenomen in deze analyse.

Aanpak

Het proces om te komen tot bouwstenen voor een kennisagenda 2015 voor het team Natuurlijk! Onder-nemen is pragmatisch ingezet. Er zijn bijeenkomsten met beleidsmedewerkers van het team georganiseerd. Daarnaast zijn er bilaterale gesprekken gevoerd met individuele beleidsmedewerkers.

Doel van de bijeenkomsten was om gezamenlijk kennisvragen te formuleren vanuit de dagelijkse praktijk van de beleidsmedewerker. Het team Natuurlijk! Onderne-men is opgedeeld langs drie inhoudelijke lijnen: natuur meer ondernemend, ondernemen voor natuur en na-tuurcombinaties in gebiedsontwikkeling. Uitgaande van deze drie lijnen zijn er drie bijeenkomsten geweest met een gemiddelde opkomst van 5-6 beleidsmedewerkers. Voordat de discussie startte, werd eerst het waarom van de bijeenkomst toegelicht door Patricia Braaksma (kenniscoördinator van het team) en/of Eduard van Beusekom (DAK). Vervolgens is gediscussieerd over de urgente maatschappelijke en politieke ontwikkelingen en de kennisbehoefte van de beleidsmedewerkers. Hier-

bij kwamen de mogelijke vragen voor een kennisagen-da naar voren. Er was effectief 60 minuten beschikbaar om te discussiëren.

De opgehaalde vragen zijn door het DLO-project-team geanalyseerd en waar mogelijk genuanceerd op basis van de gevoerde discussies. De kennisvragen zijn door de onderzoekers verbonden aan de doelen uit de *Rijksnatuurvisie 2014* (die uitkwam nadat de BO-projecten 2014 waren geformuleerd). Daarnaast is gekeken naar eerder uitgevoerd en ingang gezet BO-onderzoek om raakvlakken met de desbetreffende kennisvragen te identificeren. Hierdoor ontstaat er een overzicht van wat de context is van waaruit de vragen gesteld zijn en in hoeverre er al onderzoek naar is ge-daan.

Deze interactieve pdf is het resultaat van deze op-dracht. Deze vragen kunnen gebruikt worden als middel (en zijn geen doel op zich) om de discussie tussen beleidsmedewerkers onderling aan te jagen. Door een verdergaande onderlinge discussie zullen de vragen verder aangescherpt worden waardoor uiteindelijk de beschikbare kenniscapaciteit ook gericht ingezet kan worden.

Tijdens de bijeenkomsten zijn ook een aantal vragen naar voren gekomen die door het DLO-projectteam ge-typeerd zijn als zogenaamde interne vragen voor het ministerie van EZ. Deze kwamen voort uit de vraag van beleidsmedewerkers hoe zij doelmatig werken. Achter deze vraag schuilen abstractere kennisvragen: wat is de rol, taak en verantwoordelijkheid van EZ? Er is nu

gekozen deze vragen niet mee te nemen in het overzicht van kennisvragen; daarvoor moeten de vragen in overleg met beleidsmedewerkers nader gespecificeerd worden.

Resultaten

Het overzicht laat zien dat verschillende vragen die in de workshops naar voren zijn gekomen vragen in programmering van BO-onderzoek in 2015 worden opgepakt. Sommige onderzoekslijnen - zoals rond biomimicry - worden in 2015 gecontinueerd, aangevuld met onder andere onderzoeken naar fiscale vergroening en botsende belangen.

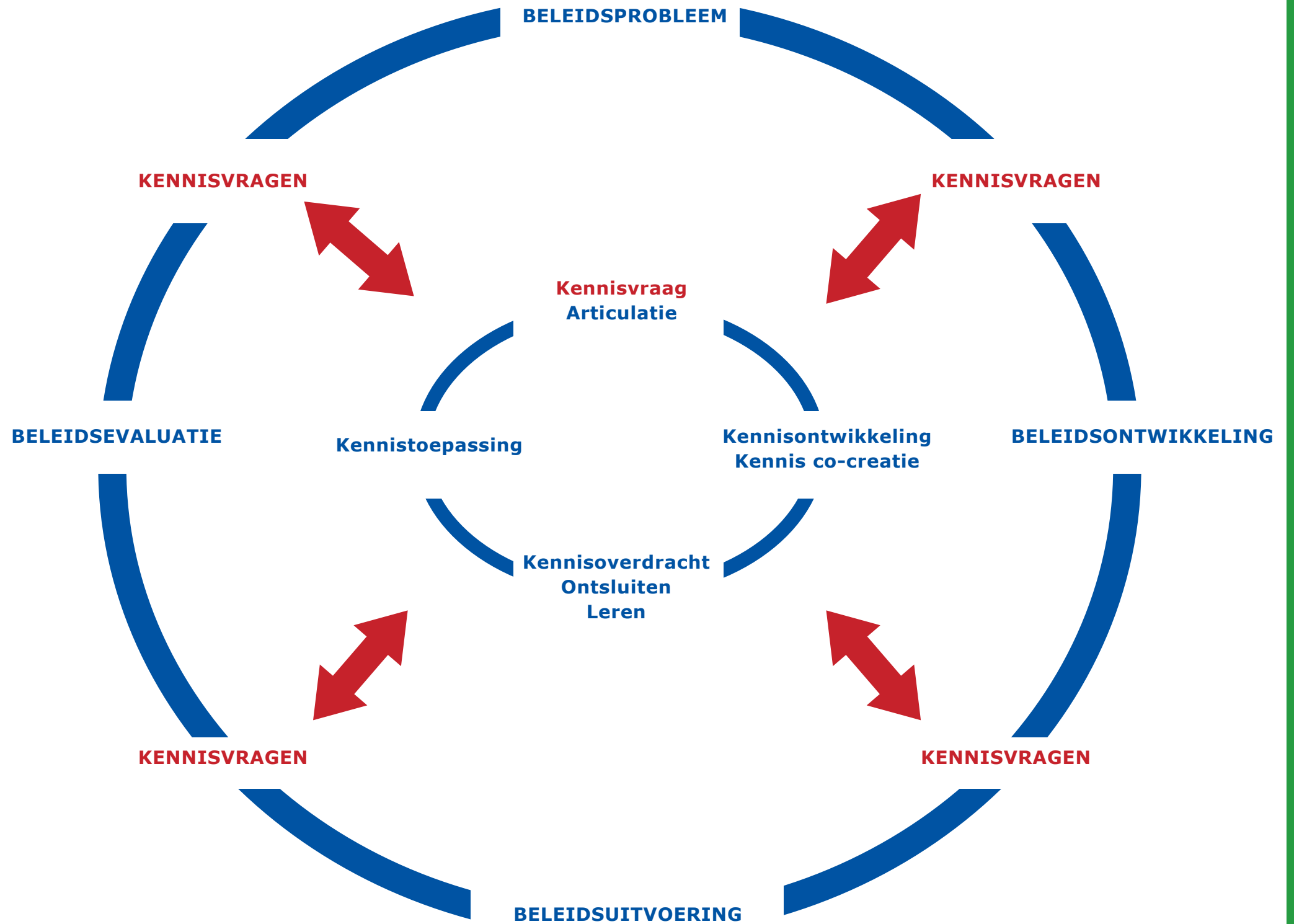
De vragen die in 2015 (nog) niet worden opgepakt zijn te onderscheiden in twee typen. Als eerste zijn daar de vragen die vertrekken vanuit een duidelijk probleem of beoogde oplossingsrichting: de verkoop van wild en ganzen, drugsafval, enzovoort. De tijd moet uitwijzen of deze vragen ook in volgende jaren nog relevant zijn. Daarnaast blijven diverse vragen rondom het onderwerp natuurcombinaties in 2015 onbeantwoord. Gezien de doelen in de *Rijksnatuurvisie* ten aanzien van natuurcombinaties wordt aanbevolen in volgende jaren dit onderwerp een nadrukkelijker plaats te geven in de onderzoeksprogrammering.

Gebruik de bouwstenen in een procesmatige aanpak

De gevolgde aanpak om kennisvragen te benoemen maakt onderdeel uit van de zogenaamde beleidscyclus. Dit sluit aan bij een eerder gevoerde discussie in 2009-2010 rondom kennismanagement binnen het BO-onderzoek (Vader et al., 2010, Wederkerigheid binnen Kennismanagement: denken vanuit sociale netwerken). Binnen dat onderzoek is de relatie tussen het beleid, de beleidscyclus en benodigde BO-kennis bekeken en gevisualiseerd ([zie figuur 1](#)).

In figuur 1 kunnen de buiten- en binnenschil in gelijke richting of tegenovergesteld aan elkaar in draaien. De buitenschil, zijnde de beleidscyclus, is sturend voor de te stellen kennisvragen. De beleidscyclus bestaat uit verschillende fases (beleidsprobleem, -ontwikkeling, -uitvoering en -evaluatie) waarbij er in iedere fase een kennisvraag geformuleerd kan worden. Wanneer de kennisvraag in de buitenschil geformuleerd is, kan de binnenschil, de kennismanagementcyclus, vorm krijgen. De kennismanagementcyclus omvat de stappen van kennisvraagarticulatie, kennisontwikkeling/co-creatie, kennisoverdracht/ontsluiting tot kennistoepassing. Het moment waarop de kennisvraag vanuit de beleidscyclus opgenomen wordt in de kennismanagementcyclus, zal de kennisvraag in de stap vraagarticulatie ook vertaald worden van beleidsvraag naar onderzoeksvraag (herformuleren). Met de onderzoeksvraag kan vervolgens het projectteam in co-creatie met de vraaghebber aan de slag om de stappen kennisontwikkeling, -overdracht en -toepassing in te vullen en vorm te geven.

FIGUUR 1

Kennis in de beleidscyclus

Bron: Vader et al. (2010)

kritische succesfactoren*

*communicatie over vragen en problemen, maar ook kennis en inzichten

Kijkend naar de toekomst, kan de vraag gesteld worden hoe het team Natuurlijk! Ondernemen jaarlijks op een meer gestructureerde manier tot een gedragen kennisagenda kan komen. Hiervoor komen de volgende stappen in beeld:

- a. Werk vanuit een duidelijke beleidscontext: formuleer concrete doelen waar je als groep voor aan de lat staat
- b. Vertaal als groep de doelen naar SMART geformuleerde resultaten: wat wil je bereiken (bijvoorbeeld formulering van indicatoren, resultaten). Gebruik deze beoogde resultaten om activiteiten te onderscheiden ('wat gaan we nu doen?') die ondernomen dienen te worden.
- c. Rangschik de SMART-activiteiten naar prioriteit en termijn waarop het gaat spelen (korte termijn, middellange termijn, lange termijn).
- d. Iedere medewerker die verantwoordelijk is voor een SMART geformuleerde activiteit, stelt zichzelf de vraag: kan ik meteen aan de slag? Of leven er kennisvragen die beantwoord moeten worden? De medewerker nuanceert hier op welk onderwerp de ondersteuning of vraag betrekking heeft en op welke termijn het gaat spelen. Daarnaast zal in deze stap door de medewerker ook onderscheid gemaakt moeten worden naar de fase van kennisontwikkeling. Daarbij worden 5 verschillende fases onderscheiden:
  1. Inventariseren van de bestaande kennis: State-of-the art (literatuuronderzoek)
  2. Ontwikkelen van nieuwe kennis. Bijvoorbeeld middels cases, interviews, modellen, methodeontwikkeling, pilotontwikkeling
  3. Ontsluiten van kennis: (web)toolontwikkeling, instrumentontwikkeling

4. Toepassen binnen doelgroep: verankering, testen van tool en instrument, gebruik in besluitvormingsprocessen
  5. Toepassen op grotere schaal (door meerdere partijen): opschaling, level playing field
- e. Wanneer politieke of maatschappelijke ontwikkeling daar aanleiding toe geven, kunnen de verantwoordelijke medewerkers stap d. herhalen.
  - f. Alle vragen die medewerkers hebben, komen binnen bij één centraal meldpunt: de kenniscoördinator. Deze clustert de vragen naar inhoud en onderscheidt korte, middellange en lange termijn aangevuld naar soort vraag zoals gebruikelijk binnen het BO-thema Natuurinclusieve Economie.
  - g. De kenniscoördinator vormt met de verzamelde vragen de basis voor een op te stellen kennisagenda. Meerere keren per jaar wordt gekeken wat de stand van zaken is en dit resulteert in een aangepaste interactieve pdf en/of poster. Deze stand van zaken wordt in het MT besproken en daar worden acties aan verbonden (go/no go, wel/geen prioriteit, check op beleidsurgentie)
  - h. De ingekomen vragen worden vertaald naar kennisvragen waar het onderzoek mee aan de slag kan. Dit gebeurt in een overleg, ieder kwartaal, tussen de EZ-kenniscoördinator en BO-programmacoördinator. Ook hier wordt nogmaals gekeken of de indeling naar tijd en soort vraag zoals gebruikelijk is binnen het BO-thema Natuurinclusieve Economie, stap d, realistisch is.
  - i. De gestelde kennisvragen richting onderzoek worden geplaatst binnen een onderzoekscontext: hoe verhouden de vragen zich tot onderzoeken die al bij andere partijen als PBL, WOT, Platform BEE en dergelijke zijn

uitgezet. Dit gebeurt in een overleg, ieder kwartaal, tussen de EZ-kenniscoördinator en BO-programma-coördinator.

Voordeel van het bovenstaande stappenplan is dat wanneer de context verandert door een nieuwe beleidsnota of actualiteit, de cyclus opnieuw doorlopen kan worden. Daarbij worden de vragen geactualiseerd en zullen een aantal vragen van de kennisagenda genuanceerd dan wel afgevoerd worden. Het proces kan zelfstandig door het team doorlopen worden met een gespreksleider uit de eigen groep dan wel met hulp van een onafhankelijke derde partij. Het is aan het team zelf om af te wegen welke optie zij kiezen.

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?

NAAR PROJECTEN

Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?

NAAR PROJECTEN

Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?

NAAR PROJECTEN

Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?

NAAR PROJECTEN

Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?

NAAR PROJECTEN

Welke bedrijfstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?

NAAR PROJECTEN

Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?

NAAR PROJECTEN

Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?

NAAR PROJECTEN

Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?

NAAR PROJECTEN

Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid, en biodiversiteit?

NAAR PROJECTEN

Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?

NAAR PROJECTEN

Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?

NAAR PROJECTEN

Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?

NAAR PROJECTEN

Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?

NAAR PROJECTEN

Hoe kunnen TBO's (meer) geld voor natuur halen uit positieve publiciteit over natuur (bijvoorbeeld film Oostvaardersplassen), en zou dit ten koste mogen gaan van natuur?

GEEN PROJECTEN

Welke beleidsontwikkelingen (binnen en buiten EZ) interfereren met EZ inspanningen om TBO's meer ondernemend te maken?

GEEN PROJECTEN

Is (de verkoop van) wild een verdienmodel voor TBO's? Is er wet- en regelgeving die dit nu in de weg staat?

GEEN PROJECTEN

Hoe kan het Rijk de botsende belangen bij het inititeren van natuurcombinaties wegnemen?

GEEN PROJECTEN

Wat voor instrumenten kan het Rijk inzetten voor het bevorderen van natuurcombinaties?

GEEN PROJECTEN

Welke kansen zijn er om ganzen anders te doden (impact op natuur en economie en dierenwelzijn)

GEEN PROJECTEN

Hoe passen natuurcombinaties in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen, zonder verzwaring van regelgeving?

GEEN PROJECTEN

Hoe gaan we om met het probleem van drugsafval in de natuur?

GEEN PROJECTEN

Is het digitaliseren van data over natuur (digitale keten) van nut voor TBOs, en zo ja, hoe dan?

GEEN PROJECTEN

Er zijn al veel kansen en mogelijkheden voor natuurcombinaties bekend. Hoe veranker je potentieel interessante natuurcombinaties bij andere actoren?

GEEN PROJECTEN

Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?

GEEN PROJECTEN

naar achtergrondinformatie

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?

NAAR PROJECTEN

Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?

NAAR PROJECTEN

Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?

NAAR PROJECTEN

Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?

NAAR PROJECTEN

Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?

NAAR PROJECTEN

Welke bedrijfsstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?

NAAR PROJECTEN

Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?

NAAR PROJECTEN

Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?

NAAR PROJECTEN

Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?

NAAR PROJECTEN

Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid, en biodiversiteit?

NAAR PROJECTEN

Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?

NAAR PROJECTEN

Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?

NAAR PROJECTEN

Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?

NAAR PROJECTEN

Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?

NAAR PROJECTEN

Hoe kunnen TBO's (meer) geld voor natuur halen uit positieve publiciteit over natuur (bijvoorbeeld film Oostvaardersplassen), en zou dit ten koste mogen gaan van natuur?

GEEN PROJECTEN

Welke beleidsontwikkelingen (binnen en buiten EZ) interfereren met EZ inspanningen om TBO's meer ondernemend te maken?

GEEN PROJECTEN

Is (de verkoop van) wild een verdienmodel voor TBO's? Is er wet- en regelgeving die dit nu in de weg staat?

GEEN PROJECTEN

Hoe kan het Rijk de botsende belangen bij het inititeren van natuurcombinaties wegnemen?

GEEN PROJECTEN

Wat voor instrumenten kan het Rijk inzetten voor het bevorderen van natuurcombinaties?

GEEN PROJECTEN

Welke kansen zijn er om ganzen anders te doden (impact op natuur en economie en dierenwelzijn)

GEEN PROJECTEN

Hoe passen natuurcombinaties in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen, zonder verzwaring van regelgeving?

GEEN PROJECTEN

Hoe gaan we om met het probleem van drugsafval in de natuur?

GEEN PROJECTEN

Is het digitaliseren van data over natuur (digitale keten) van nut voor TBOs, en zo ja, hoe dan?

GEEN PROJECTEN

Er zijn al veel kansen en mogelijkheden voor natuurcombinaties bekend. Hoe veranker je potentieel interessante natuurcombinaties bij andere actoren?

GEEN PROJECTEN

Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?

GEEN PROJECTEN

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?

NAAR PROJECTEN

Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?

NAAR PROJECTEN

Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?

NAAR PROJECTEN

Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?

NAAR PROJECTEN

Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?

NAAR PROJECTEN

Welke bedrijfsstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?

NAAR PROJECTEN

Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?

NAAR PROJECTEN

Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?

NAAR PROJECTEN

Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?

NAAR PROJECTEN

Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid, en biodiversiteit?

NAAR PROJECTEN

Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?

NAAR PROJECTEN

Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?

NAAR PROJECTEN

Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?

NAAR PROJECTEN

Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?

NAAR PROJECTEN

Hoe kunnen TBO's (meer) geld voor natuur halen uit positieve publiciteit over natuur (bijvoorbeeld film Oostvaardersplassen), en zou dit ten koste mogen gaan van natuur?

GEEN PROJECTEN

Welke beleidsontwikkelingen (binnen en buiten EZ) interfereren met EZ inspanningen om TBO's meer ondernemend te maken?

GEEN PROJECTEN

Is (de verkoop van) wild een verdienmodel voor TBO's? Is er wet- en regelgeving die dit nu in de weg staat?

GEEN PROJECTEN

Hoe kan het Rijk de botsende belangen bij het inititeren van natuurcombinaties wegnemen?

GEEN PROJECTEN

Wat voor instrumenten kan het Rijk inzetten voor het bevorderen van natuurcombinaties?

GEEN PROJECTEN

Welke kansen zijn er om ganzen anders te doden (impact op natuur en economie en dierenwelzijn)

GEEN PROJECTEN

Hoe passen natuurcombinaties in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen, zonder verzwaring van regelgeving?

GEEN PROJECTEN

Hoe gaan we om met het probleem van drugsafval in de natuur?

GEEN PROJECTEN

Is het digitaliseren van data over natuur (digitale keten) van nut voor TBOs, en zo ja, hoe dan?

GEEN PROJECTEN

Er zijn al veel kansen en mogelijkheden voor natuurcombinaties bekend. Hoe veranker je potentieel interessante natuurcombinaties bij andere actoren?

GEEN PROJECTEN

Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?

GEEN PROJECTEN

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

- groen ondernemerschap: motor van de economie
- Natuur-inclusieve landbouw
- gebieds-ontwikkeling met natuurcombinaties
- groen wonen en werken

fundament

- toekomst-bestendige natuur
- effectieve wetgeving natuur-bescherming
- ontwikkelen en bouwen met natuur (multifunctioneel grondgebruik)
- bouwen aan een kennisnetwerk

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?	NAAR PROJECTEN
Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?	NAAR PROJECTEN
Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?	NAAR PROJECTEN
Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?	NAAR PROJECTEN
Welke bedrijfsstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?	NAAR PROJECTEN
Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid, en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?	NAAR PROJECTEN
Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen TBO's (meer) geld voor natuur halen uit positieve publiciteit over natuur (bijvoorbeeld film Oostvaardersplassen), en zou dit ten koste mogen gaan van natuur?	GEEN PROJECTEN
Welke beleidsontwikkelingen (binnen en buiten EZ) interfereren met EZ inspanningen om TBO's meer ondernemend te maken?	GEEN PROJECTEN
Is (de verkoop van) wild een verdienmodel voor TBO's? Is er wet- en regelgeving die dit nu in de weg staat?	GEEN PROJECTEN
Hoe kan het Rijk de botsende belangen bij het inititeren van natuurcombinaties wegnemen?	GEEN PROJECTEN
Wat voor instrumenten kan het Rijk inzetten voor het bevorderen van natuurcombinaties?	GEEN PROJECTEN
Welke kansen zijn er om ganzen anders te doden (impact op natuur en economie en dierenwelzijn)	GEEN PROJECTEN
Hoe passen natuurcombinaties in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen, zonder verzwaring van regelgeving?	GEEN PROJECTEN
Hoe gaan we om met het probleem van drugsafval in de natuur?	GEEN PROJECTEN
Is het digitaliseren van data over natuur (digitale keten) van nut voor TBOs, en zo ja, hoe dan?	GEEN PROJECTEN
Er zijn al veel kansen en mogelijkheden voor natuurcombinaties bekend. Hoe veranker je potentieel interessante natuurcombinaties bij andere actoren?	GEEN PROJECTEN
Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?	GEEN PROJECTEN

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

- groen ondernemerschap: motor van de economie
- Natuur-inclusieve landbouw
- gebieds-ontwikkeling met natuurcombinaties
- groen wonen en werken

fundament

- toekomst-bestendige natuur
- effectieve wetgeving natuur-bescherming
- ontwikkelen en bouwen met natuur (multifunctioneel grondgebruik)
- bouwen aan een kennisnetwerk

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?	NAAR PROJECTEN
Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?	NAAR PROJECTEN
Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?	NAAR PROJECTEN
Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?	NAAR PROJECTEN
Welke bedrijfsstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?	NAAR PROJECTEN
Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid, en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?	NAAR PROJECTEN
Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen TBO's (meer) geld voor natuur halen uit positieve publiciteit over natuur (bijvoorbeeld film Oostvaardersplassen), en zou dit ten koste mogen gaan van natuur?	GEEN PROJECTEN
Welke beleidsontwikkelingen (binnen en buiten EZ) interfereren met EZ inspanningen om TBO's meer ondernemend te maken?	GEEN PROJECTEN
Is (de verkoop van) wild een verdienmodel voor TBO's? Is er wet- en regelgeving die dit nu in de weg staat?	GEEN PROJECTEN
Hoe kan het Rijk de botsende belangen bij het inititeren van natuurcombinaties wegnemen?	GEEN PROJECTEN
Wat voor instrumenten kan het Rijk inzetten voor het bevorderen van natuurcombinaties?	GEEN PROJECTEN
Welke kansen zijn er om ganzen anders te doden (impact op natuur en economie en dierenwelzijn)	GEEN PROJECTEN
Hoe passen natuurcombinaties in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen, zonder verzwaring van regelgeving?	GEEN PROJECTEN
Hoe gaan we om met het probleem van drugsafval in de natuur?	GEEN PROJECTEN
Is het digitaliseren van data over natuur (digitale keten) van nut voor TBOs, en zo ja, hoe dan?	GEEN PROJECTEN
Er zijn al veel kansen en mogelijkheden voor natuurcombinaties bekend. Hoe veranker je potentieel interessante natuurcombinaties bij andere actoren?	GEEN PROJECTEN
Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?	GEEN PROJECTEN

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

- groen ondernemerschap: motor van de economie
- Natuur-inclusieve landbouw
- gebieds-ontwikkeling met natuurcombinaties
- groen wonen en werken

fundament

- toekomst-bestendige natuur
- effectieve wetgeving natuur-bescherming
- ontwikkelen en bouwen met natuur (multifunctioneel grondgebruik)
- bouwen aan een kennisnetwerk

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?	NAAR PROJECTEN
Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?	NAAR PROJECTEN
Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?	NAAR PROJECTEN
Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?	NAAR PROJECTEN
Welke bedrijfsstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?	NAAR PROJECTEN
Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid, en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?	NAAR PROJECTEN
Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen TBO's (meer) geld voor natuur halen uit positieve publiciteit over natuur (bijvoorbeeld film Oostvaardersplassen), en zou dit ten koste mogen gaan van natuur?	GEEN PROJECTEN
Welke beleidsontwikkelingen (binnen en buiten EZ) interfereren met EZ inspanningen om TBO's meer ondernemend te maken?	GEEN PROJECTEN
Is (de verkoop van) wild een verdienmodel voor TBO's? Is er wet- en regelgeving die dit nu in de weg staat?	GEEN PROJECTEN
Hoe kan het Rijk de botsende belangen bij het inititeren van natuurcombinaties wegnemen?	GEEN PROJECTEN
Wat voor instrumenten kan het Rijk inzetten voor het bevorderen van natuurcombinaties?	GEEN PROJECTEN
Welke kansen zijn er om ganzen anders te doden (impact op natuur en economie en dierenwelzijn)	GEEN PROJECTEN
Hoe passen natuurcombinaties in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen, zonder verzwaring van regelgeving?	GEEN PROJECTEN
Hoe gaan we om met het probleem van drugsafval in de natuur?	GEEN PROJECTEN
Is het digitaliseren van data over natuur (digitale keten) van nut voor TBOs, en zo ja, hoe dan?	GEEN PROJECTEN
Er zijn al veel kansen en mogelijkheden voor natuurcombinaties bekend. Hoe veranker je potentieel interessante natuurcombinaties bij andere actoren?	GEEN PROJECTEN
Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?	GEEN PROJECTEN

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

- groen ondernemerschap: motor van de economie
- Natuur-inclusieve landbouw
- gebieds-ontwikkeling met natuurcombinaties
- groen wonen en werken

fundament

- toekomst-bestendige natuur
- effectieve wetgeving natuur-bescherming
- ontwikkelen en bouwen met natuur (multifunctioneel grondgebruik)
- bouwen aan een kennisnetwerk

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?	NAAR PROJECTEN
Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?	NAAR PROJECTEN
Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?	NAAR PROJECTEN
Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?	NAAR PROJECTEN
Welke bedrijfsstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?	NAAR PROJECTEN
Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid, en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?	NAAR PROJECTEN
Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen TBO's (meer) geld voor natuur halen uit positieve publiciteit over natuur (bijvoorbeeld film Oostvaardersplassen), en zou dit ten koste mogen gaan van natuur?	GEEN PROJECTEN
Welke beleidsontwikkelingen (binnen en buiten EZ) interfereren met EZ inspanningen om TBO's meer ondernemend te maken?	GEEN PROJECTEN
Is (de verkoop van) wild een verdienmodel voor TBO's? Is er wet- en regelgeving die dit nu in de weg staat?	GEEN PROJECTEN
Hoe kan het Rijk de botsende belangen bij het inititeren van natuurcombinaties wegnemen?	GEEN PROJECTEN
Wat voor instrumenten kan het Rijk inzetten voor het bevorderen van natuurcombinaties?	GEEN PROJECTEN
Welke kansen zijn er om ganzen anders te doden (impact op natuur en economie en dierenwelzijn)	GEEN PROJECTEN
Hoe passen natuurcombinaties in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen, zonder verzwaring van regelgeving?	GEEN PROJECTEN
Hoe gaan we om met het probleem van drugsafval in de natuur?	GEEN PROJECTEN
Is het digitaliseren van data over natuur (digitale keten) van nut voor TBOs, en zo ja, hoe dan?	GEEN PROJECTEN
Er zijn al veel kansen en mogelijkheden voor natuurcombinaties bekend. Hoe veranker je potentieel interessante natuurcombinaties bij andere actoren?	GEEN PROJECTEN
Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?	GEEN PROJECTEN

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

- groen ondernemerschap: motor van de economie
- Natuur-inclusieve landbouw
- gebieds-ontwikkeling met natuurcombinaties
- groen wonen en werken

fundament

- toekomst-bestendige natuur
- effectieve wetgeving natuur-bescherming
- ontwikkelen en bouwen met natuur (multifunctioneel grondgebruik)
- bouwen aan een kennisnetwerk

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?	NAAR PROJECTEN
Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?	NAAR PROJECTEN
Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?	NAAR PROJECTEN
Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?	NAAR PROJECTEN
Welke bedrijfsstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?	NAAR PROJECTEN
Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid, en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?	NAAR PROJECTEN
Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen TBO's (meer) geld voor natuur halen uit positieve publiciteit over natuur (bijvoorbeeld film Oostvaardersplassen), en zou dit ten koste mogen gaan van natuur?	GEEN PROJECTEN
Welke beleidsontwikkelingen (binnen en buiten EZ) interfereren met EZ inspanningen om TBO's meer ondernemend te maken?	GEEN PROJECTEN
Is (de verkoop van) wild een verdienmodel voor TBO's? Is er wet- en regelgeving die dit nu in de weg staat?	GEEN PROJECTEN
Hoe kan het Rijk de botsende belangen bij het inititeren van natuurcombinaties wegnemen?	GEEN PROJECTEN
Wat voor instrumenten kan het Rijk inzetten voor het bevorderen van natuurcombinaties?	GEEN PROJECTEN
Welke kansen zijn er om ganzen anders te doden (impact op natuur en economie en dierenwelzijn)	GEEN PROJECTEN
Hoe passen natuurcombinaties in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen, zonder verzwaring van regelgeving?	GEEN PROJECTEN
Hoe gaan we om met het probleem van drugsafval in de natuur?	GEEN PROJECTEN
Is het digitaliseren van data over natuur (digitale keten) van nut voor TBOs, en zo ja, hoe dan?	GEEN PROJECTEN
Er zijn al veel kansen en mogelijkheden voor natuurcombinaties bekend. Hoe veranker je potentieel interessante natuurcombinaties bij andere actoren?	GEEN PROJECTEN
Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?	GEEN PROJECTEN

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

- groen ondernemerschap: motor van de economie
- Natuur-inclusieve landbouw
- gebieds-ontwikkeling met natuurcombinaties
- groen wonen en werken

fundament

- toekomst-bestendige natuur
- effectieve wetgeving natuur-bescherming
- ontwikkelen en bouwen met natuur (multifunctioneel grondgebruik)
- bouwen aan een kennisnetwerk

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?	NAAR PROJECTEN
Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?	NAAR PROJECTEN
Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?	NAAR PROJECTEN
Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?	NAAR PROJECTEN
Welke bedrijfsstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?	NAAR PROJECTEN
Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?	NAAR PROJECTEN
Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid, en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?	NAAR PROJECTEN
Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?	NAAR PROJECTEN
Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?	NAAR PROJECTEN
Hoe kunnen TBO's (meer) geld voor natuur halen uit positieve publiciteit over natuur (bijvoorbeeld film Oostvaardersplassen), en zou dit ten koste mogen gaan van natuur?	GEEN PROJECTEN
Welke beleidsontwikkelingen (binnen en buiten EZ) interfereren met EZ inspanningen om TBO's meer ondernemend te maken?	GEEN PROJECTEN
Is (de verkoop van) wild een verdienmodel voor TBO's? Is er wet- en regelgeving die dit nu in de weg staat?	GEEN PROJECTEN
Hoe kan het Rijk de botsende belangen bij het inititeren van natuurcombinaties wegnemen?	GEEN PROJECTEN
Wat voor instrumenten kan het Rijk inzetten voor het bevorderen van natuurcombinaties?	GEEN PROJECTEN
Welke kansen zijn er om ganzen anders te doden (impact op natuur en economie en dierenwelzijn)	GEEN PROJECTEN
Hoe passen natuurcombinaties in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen, zonder verzwaring van regelgeving?	GEEN PROJECTEN
Hoe gaan we om met het probleem van drugsafval in de natuur?	GEEN PROJECTEN
Is het digitaliseren van data over natuur (digitale keten) van nut voor TBOs, en zo ja, hoe dan?	GEEN PROJECTEN
Er zijn al veel kansen en mogelijkheden voor natuurcombinaties bekend. Hoe veranker je potentieel interessante natuurcombinaties bij andere actoren?	GEEN PROJECTEN
Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?	GEEN PROJECTEN

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Welke natuurdoelen wil EZ realiseren, en hoe rigide gaat EZ daar mee om?

MEERWAARDE VAN NATUURINCLUSIEVE ECONOMIE EN NATUURCOMBINATIES, 2015

RENDEMENT, MEETBAAR MAKEN, BELEIDSEVALUATIE

FISCALE VERGROENING, WAT ZIJN MOGELIJKHEDEN VOOR NATUUR? 2015

VERGROENING, PERVERSE FINANCIËLE PRIKKELS

BOTSENDE BELANGEN VOOR NATUUR EN BIODIVERSITEIT, 2015

BELEMMERINGEN, WET- EN REGELGEVING, ONDERNEMEN

naar achtergrondinformatie

naar overzicht kennisvragen

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Wat kan EZ doen om de impact van de eigen inzet te optimaliseren?

BLAEIJ, DE, ARIANNE, 2013
Optimalisering MKBA systematiek

WAARDERING, BESLUITVORMING, NATUUR

2

DOWNLOAD

BOONSTRA, FROUKJE, 2013
Leren van beleidsinstrumentarium voor ondernemen met natuur

NATUURCOMBINATIES, GREEN DEALS, REVOLVEREND FONDS

4

DOWNLOAD

HENDRIKS, KEES, 2013
TEEB Fysiek Nederland

RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN, WAARDERING, ECOSYSTEEDIENSTEN

2

DOWNLOAD

BROUWER, FLOOR, 2013
Groene Groei

ZUIVEL, KATOEN, DUURZAME ENERGIE

2

DOWNLOAD

HEIDE, VAN DER, MARTIJN, 2013
Bouwstenen 'Waarde van Groen' – een state-of-the-art in de context van beleidsopgaven

OVERZICHT, ONDERZOEK, ANALYSE

3

DOWNLOAD

BURG, VAN DEN, SANDER, 2014
Synthese kennis en ervaringen met natuurinclusieve economie

KENNISVRAGEN, RIJKSNATUURVISIE, KENNISAGENDA

3

POLMAN, NICO, 2014
Waarde creatie duurzaamheidsvensters

GEBIEDSPROCES, KWANTIFICERING, WAARDE CREATIE

4

STEINGROVER, EVELIENE, 2014
Bierbrouwers voor biodiversiteit

GIFT-T!, GREEN BUSINESS BENEFITS

5

DOWNLOAD

VOGELZANG, THEO, 2014
Kennisinfrastructuur Biomimicry

LECTORAAT, KENNISBEHOEFTE, ONDERWIJSINSTELLINGEN

4

DOWNLOAD

POLMAN, NICO, 2014
Verdienmodellen Agrarisch NatuurBeheer

LANDBOUW, NATUURINCLUSIEF, VERDIENMODELLEN

4

DAGEVOS, HANS, 2014 & 2015
Gedragseconomie en nieuw natuurbeleid

GEDRAGSINCLUSIEF BELEID, NATUURINCLUSIEF CONSUMEREN EN ONDERNEMEN

1

Bos, OSCAR, 2014
Gebiedsagenda Noordzee: bouwen met natuur

KENNISAGENDA, CONCRETE VRAGEN, STAKEHOLDERS

2

KOSTEN EN BATEN VAN INVESTEREN IN LANDSCHAP EN NATUUR, 2015

LANDSCHAPINVESTERINGEN, MKBA, DATABASE

–

BEDRIJFSMODELLEN AGRARISCH NATUURBEHEER, 2015

LANDBOUW, NATUURINCLUSIEF, VERDIENMODELLEN

–

FISCALE VERGROENING, WAT ZIJN MOGELIJKHEDEN VOOR NATUUR? 2015

VERGROENING, PERVERSE FINANCIËLE PRIKKELS

–

BOTSSENDE BELANGEN VOOR NATUUR EN BIODIVERSITEIT, 2015

BIODIVERSITEIT | BIZ (BEDRIJVEN INVESTERINGSZONE)

–

naar achtergrondinformatie

naar overzicht kennisvragen

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Hoe krijgt EZ de gewenste transitie naar meer ondernemende TBO's voor elkaar? Welke belemmeringen zijn er om TBO's meer ondernemend te maken en hoe maakt EZ daar gunstige randvoorwaarden voor?

BOONSTRA, FROUKJE, 2013 Leren van beleidsinstrumentarium voor ondernemen met natuur	NATUURCOMBINATIES, GREEN DEALS, REVOLVEREND FONDS	4	DOWNLOAD
DURKSZ, DURK, 2013 Innovatieve verdienconcepten: niet-houtige biomassa	MAAISEL, TOEPASSINGEN, VERWAARDING	2	DOWNLOAD
BORGSTEIN, MARIEN, 2013 & 2014 Innovatieve verdienconcepten: bedrijveninvesteringszone buitengebied	FINANCIERING, GEBIEDSONTWIKKELING, ONDERNEMERS	3	DOWNLOAD
VIJN, MARCEL, 2013 Innovatieve verdienconcepten: landgoederen	ROUTEKAART, LANDGOEDEREN, VERDIENMODELLEN	3	DOWNLOAD
HEIDE, VAN DER, MARTIJN, 2013 Bouwstenen 'Waarde van Groen' – een state-of-the-art in de context van beleidsopgaven	OVERZICHT, ONDERZOEK, ANALYSE	3	DOWNLOAD
SILVIS, HUIB, 2013 Innovatieve verdienconcepten: particuliere boseigenaren	VERDIENMODELLEN, BOSEIGENAREN, FINANCIERING	4	DOWNLOAD
SPIJKER, JOOP, 2013 Internationale kennis als input voor adviessysteem biomassaooogst	BOSBEHEER, OOGSTNIVEAU, ERVARINGEN BUITENLAND	3	DOWNLOAD
ZWART, KOR, 2013 Onderzoeksparemeters m.b.t. droogvergisting in Borger-Odoorn	BERM- EN NATUURGRAS, GOEDKEURING, KOSTENBESPARING	4	DOWNLOAD
SPIJKER, JOOP, 2014 Adaptation forest techniques to local environmental conditions and societal needs	BESLISMODEL, HOUTOOGST, BOSBOUWMACHINES	4	
BORGSTEIN, MARIEN, 2014 Actieagenda vrijetijdseconomie	TERREINBEHEERDERS, VERDIENMODELLEN, CERTIFICERING	4	
POLMAN, NICO, 2014 Verdienmodellen Agrarisch NatuurBeheer	LANDBOUW, NATUURINCLUSIEF, VERDIENMODELLEN	4	
NATUURINCLUSIEVE BIZ VOOR DE GASTVRIJHEIDSECONOMIE, 2015	NATUUR BESCHERMEN, BIZ OPRICHTEN, OPSCHALING	–	
BEDRIJFSMODELLEN AGRARISCH NATUURBEHEER, 2015	LANDBOUW, NATUURINCLUSIEF, VERDIENMODELLEN	–	
FISCALE VERGROENING, WAT ZIJN MOGELIJKHEDEN VOOR NATUUR? 2015	VERGROENING, PERVERSE FINANCIELE PRIKKELS	–	

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Welke botsende belangen zijn van invloed op de mogelijkheden van andere partijen om natuur en biodiversiteit te benutten, en hoe kunnen beleidsmakers deze wegnemen?

BROUWER, FLOOR, 2013
Groene Groei

ZUIVEL, KATOEN, DUURZAME ENERGIE

2

DOWNLOAD

REINHARD, STIJN , 2015
Fiscale vergroening, wat zijn mogelijkheden voor natuur?

VERGROENING, PERVERSE FINANCIËLE PRIKKELS

–

BOTSENDE BELANGEN VOOR NATUUR EN BIODIVERSITEIT, 2015

BIODIVERSITEIT | BIZ (BEDRIJVEN INVESTERINGSZONE)

–

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Wat zijn de mogelijkheden van fiscale vergroening ten gunste van natuur?

FISCALE VERGROENING, WAT ZIJN MOGELIJKHEDEN VOOR NATUUR? 2015

VERGROENING, PERVERSE FINANCIËLE PRIKKELS

[naar achtergrondinformatie](#)

[naar overzicht kennisvragen](#)

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Op welke wijze kunnen fiscale en economische instrumenten worden ingezet ten behoeve van financiering van natuur?

BORGSTEIN, MARIEN, 2013 & 214

Innovatieve verdienconcepten: bedrijveninvesteringszone buitengebied

FINANCIERING, GEBIEDSONTWIKKELING, ONDERNEMERS

3

DOWNLOAD

NATUURINCLUSIEVE BIZ VOOR DE GASTVRIJHEIDSECONOMIE, 2015

NATUUR BESCHERMEN, BIZ OPRICHTEN, OPSCHALING

–

naar achtergrondinformatie

naar overzicht kennisvragen

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Hoe kunnen wij gebruik maken van gedragseconomische kennis over consumenten en producentengedrag om de energieke samenleving te stimuleren?

DAGEVOS, HANS, 2014 & 2015
Gedragseconomie en nieuw natuurbeleid

GEDRAGSINCLUSIEF BELEID, NATUURINCLUSIEF CONSUMEREN EN ONDERNEMEN

1

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Met welke indicatoren kan de meerwaarde van natuurinclusieve economie op economie, natuur en andere aspecten van de maatschappij inzichtelijk worden gemaakt?

MEERWAARDE VAN NATUURINCLUSIEVE ECONOMIE EN NATUURCOMBINATIES, 2015

RENDEMENT, MEETBAAR MAKEN, BELEIDSEVALUATIE

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Welke kansen en uitdagingen bieden de trajecten biomimicry, nature meets design en circulaire economie voor het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?

VOGELZANG, THEO, 2013 & 2014 & 2015
Biomimicry

BUSINESS CASE, BELEMMERINGEN, PRESTATIE INDICATOREN

2

DOWNLOAD

SMITS, MARIE JOSE, 2013 & 2014
Circulaire economie en behoud van biodiversiteit

NATUURLIJK KAPITAAL, LANDBOUW, BEDRIJVEN

1

DOWNLOAD

VOGELZANG, THEO, 2014
Kennisinfrastructuur Biomimicry

LECTORAAT, KENNISBEHOEFTE, ONDERWIJSINSTELLINGEN

4

DOWNLOAD

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Welke bedrijfsstijlen en concrete bedrijfsvoeringsperspectieven kunnen bijdragen aan een effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer 2016?

POLMAN, NICO, 2014
Verdienmodellen Agrarisch NatuurBeheer

LANDBOUW, NATUURINCLUSIEF, VERDIENMODELLEN

4

BEDRIJFSMODELLEN AGRARISCH NATUURBEHEER, 2015

LANDBOUW, NATUURINCLUSIEF, VERDIENMODELLEN

–

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Wat kunnen natuurcombinaties opleveren voor de welvaart van het land?

MEERWAARDE VAN NATUURINCLUSIEVE ECONOMIE EN NATUURCOMBINATIES, 2015

RENDEMENT, MEETBAAR MAKEN, BELEIDSEVALUATIE

naar achtergrondinformatie

naar overzicht kennisvragen

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Dragen natuurcombinaties bij aan realisatie van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen?

MEERWAARDE VAN NATUURINCLUSIEVE ECONOMIE EN NATUURCOMBINATIES, 2015

RENDEMENT, MEETBAAR MAKEN, BELEIDSEVALUATIE

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Hoe kunnen we bedrijven inspireren tot het duurzaam benutten van natuur en biodiversiteit?

BROUWER, FLOOR, 2013
Groene Groei

ZUIVEL, KATOEN, DUURZAME ENERGIE

2

DOWNLOAD

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Van welke botsende belangen hebben burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten last bij het initiëren van natuurcombinaties?

BOTSENDE BELANGEN VOOR NATUUR EN BIODIVERSITEIT, 2015

BELEMMERINGEN, WET- EN REGELGEVING, ONDERNEMEN

VEELZIJDIGE NATUUR MET EEN STEVIGE BASIS

bouwwerk

groen ondernemerschap:
motor van de economie

Natuur-inclusieve landbouw

gebieds-ontwikkeling met
natuurcombinaties

groen wonen en werken

fundament

toekomst-bestendige natuur

effectieve wetgeving natuur-
bescherming

ontwikkelen en bouwen met na-
tuur (multifunctioneel grondgebruik)

bouwen aan een kennisnetwerk

FASES IN KENNISONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Wat zijn potentieel interessante natuurcombinaties voor investeerders, overheid en biodiversiteit?

MEERWAARDE VAN NATUURINCLUSIEVE ECONOMIE EN NATUURCOMBINATIES, 2015

RENDEMENT, MEETBAAR MAKEN, BELEIDSEVALUATIE

–

bijlagen

FASES IN KENNIS-ONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Inventariseren bestaande kennis

SMITS, MARIE JOSE, 2013, 2014
Circulaire economie en behoud van biodiversiteit

NATUURLIJK KAPITAAL, LANDBOUW, BEDRIJVEN

1

DOWNLOAD

DAGEVOS, HANS, 2014, 2015
Gedragseconomie en nieuw natuurbeleid

GEDRAGSINCLUSIEF BELEID, NATUURINCLUSIEF CONSUMEREN EN ONDERNEMEN

1

FASES IN KENNIS-ONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Ontwikkelen van nieuwe kennis

BLAEIJ, DE, ARIANNE, 2013 Optimalisering MKBA systematiek	WAARDERING, BESLUITVORMING, NATUUR	2	DOWNLOAD
HENDRIKS, KEES, 2013 TEEB Fysiek Nederland	RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN, WAARDERING, ECOSYSTEEMDIENSTEN	2	DOWNLOAD
DURKSZ, DURK, 2013 Innovatieve verdienconcepten: niet-houtige biomassa	MAAISEL, TOEPASSINGEN, VERWAARDING	2	DOWNLOAD
VOGELZANG, THEO, 2013, 2014 Biomimicry	BUSINESS CASE, BELEMMERINGEN, PRESTATIE INDICATOREN	2	DOWNLOAD
BROUWER, FLOOR, 2013 Groene Groei	ZUIVEL, KATOEN, DUURZAME ENERGIE	2	DOWNLOAD
SILVIS, HUIB, 2014 Werkgelegenheid en biomassa	DIRECTE EN INDIRECTE WERKGELEGENHEID BOS- EN HOUTSECTOR	2	
Bos, OSCAR, 2014 Gebiedsagenda Noordzee: bouwen met natuur	KENNISAGENDA, CONCRETE VRAGEN, STAKEHOLDERS	2	

FASES IN KENNIS-ONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

3

Ontsluiten van kennis

BORGSTEIN, MARIEN, 2013, 2014

Innovatieve verdienconcepten: bedrijveninvesteringszone buitengebied

FINANCIERING, GEBIEDSONTWIKKELING, ONDERNEMERS

3

DOWNLOAD

VIJN, MARCEL, 2013

Innovatieve verdienconcepten: landgoederen

ROUTEKAART, LANDGOEDEREN, VERDIENMODELLEN

3

DOWNLOAD

HEIDE, VAN DER, MARTIJN

Bouwstenen 'Waarde van Groen' – een state-of-the-art in de context van beleidsopgaven

OVERZICHT, ONDERZOEK, ANALYSE

3

DOWNLOAD

SPIJKER, JOOP, 2013

Internationale kennis als input voor adviessysteem biomassaooogst

BOSBEHEER, OOGSTNIVEAU, ERVARINGEN BUITENLAND

3

DOWNLOAD

BURG, VAN DEN, SANDER, 2014

Synthese kennis en ervaringen met natuurinclusieve economie

KENNISVRAGEN, RIJKSNATUURVISIE, KENNISAGENDA

3

OOSTEN, VAN, CORA, 2014

Strategie capaciteitsontwikkeling landschapsaanpak

LANDSCHAPSBENADERING, NATUURLIJK KAPITAAL, PRIVATE SECTOR

3

FASES IN KENNIS-ONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

4 Toepassen binnen doelgroep

BOONSTRA, FROUKJE , 2013 Leren van beleidsinstrumentarium voor ondernemen met natuur	NATUURCOMBINATIES, GREEN DEALS, REVOLVEREND FONDS	4	DOWNLOAD
SILVIS, HUIB, 2013 Innovatieve verdienconcepten: particuliere bouseigenaren	VERDIENMODELLEN, BOSEIGENAREN, FINANCIERING	4	DOWNLOAD
ZWART, KOR , 2013 Onderzoeksparemeters m.b.t. droogvergisting in Borger-Odoorn	BERM- EN NATUURGRAS, GOEDKEURING, KOSTENBESPARING	4	DOWNLOAD
POLMAN, NICO, 2014 Waarde creatie duurzaamheidsvensters	GEBIEDSPROCES, KWANTIFICERING, WAARDE CREATIE	4	
SPIJKER, JOOP, 2014 Adaptation forest techniques to local environmental conditions and societal needs	BESLISMODEL, HOUTOOGST, BOSBOUWMACHINES	4	
VOGELZANG, THEO, 2014 Kennisinfrastuctuur Biomimicry	LECTORAAT, KENNISBEHOEFTE, ONDERWIJSINSTELLINGEN	4	DOWNLOAD
BORGSTEIN, MARIEN, 2014 Actieagenda vrijetijdseconomie	TERREINBEHEERDERS, VERDIENMODELLEN, CERTIFICERING	4	
POLMAN, NICO, 2014 Verdienmodellen Agrarisch NatuurBeheer	LANDBOUW, NATUURINCLUSIEF, VERDIENMODELLEN	4	

**FASES IN
KENNIS-
ONTWIKKELING**

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Toepassen op grote schaal

STEINGROVER, EVELIENE, 2014
Bierbrouwers voor biodiversiteit

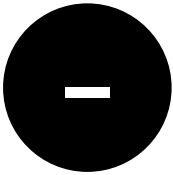
GIFT-T!, GREEN BUSINESS BENEFITS

5

DOWNLOAD

FASES IN KENNIS-ONTWIKKELING

- 1 Inventariseren bestaande kennis
- 2 Ontwikkelen van nieuwe kennis
- 3 Ontsluiten van kennis
- 4 Toepassen binnen doelgroep
- 5 Toepassen op grote schaal
- Nog niet van toepassing

Nog niet van toepassing

KOSTEN EN BATEN VAN INVESTEREN IN LANDSCHAP EN NATUUR, 2015	LANDSCHAPSINVESTERINGEN, MKBA, DATABASE	–
NATUURINCLUSIEVE BIZ VOOR DE GASTVRIJHEIDSECONOMIE, 2015	NATUUR BESCHERMEN, BIZ OPRICHTEN, OPSCHALING	–
BIOMIMICRY, 2015	BUSINESS CASE, BELEMMERINGEN, PRESTATIE INDICATOREN	–
BEDRIJFSMODELLEN AGRARISCH NATUURBEHEER, 2015	LANDBOUW, NATUURINCLUSIEF, VERDIENMODELLEN	–
MEERWAARDE VAN NATUURINCLUSIEVE ECONOMIE EN NATUURCOMBINATIES, 2015	RENDEMENT, MEETBAAR MAKEN, BELEIDSEVALUATIE	–
FISCALE VERGROENING, WAT ZIJN MOGELIJKHEDEN VOOR NATUUR? 2015	VERGROENING, PERVERSE FINANCIËLE PRIKKELS	–
BOTSENDE BELANGEN VOOR NATUUR EN BIODIVERSITEIT, 2015	BIODIVERSITEIT BIZ (BEDRIJVEN INVESTERINGSZONE)	–

INTERNE KENNIS VRAGEN

TERUG NAAR INLEIDING

De volgende vragen zijn naar voren gekomen in de workshops. Deze vragen gaan vooral over het handelen van de beleidsmedewerkers. Ze hebben een intern karakter. Ze kunnen niet opgelost worden door kennisvragen uit te zetten bij kennisinstellingen.

Wat betekent stelselverantwoordelijkheid?

Wat is de rol van de overheid in het nieuwe speelveld?

Hoe werken we samen met andere departementen en ministeries, en wat belemmert ons daarin?

Hoe ziet de faciliterende rol eruit die de Rijksoverheid op het onderwerp 'ondernemen voor natuur' kan aannemen?

Hoe kan breder worden ingezet op innovatie?

Op welke terreinen speelt het Rijk zelf een rol om natuurcombinaties in gebiedsontwikkelingen te realiseren?

Waar zit voor EZ de essentie gezien de opdracht om natuurcombinaties in gebiedsontwikkeling te bevorderen?